

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
NILSA WAHLA
od 28. lipnja 2018.¹

Predmet C-296/17

**Wiemer & Trachte GmbH, u stečaju
protiv
Zhana Oveda Tadzhera**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Stečajni postupci – Uredba (EZ) br. 1346/2000 – Članak 3. stavak 1. – Međunarodna nadležnost – Članak 21. – Objava – Članak 24. – Izostanak otvaranja stečajnog postupka – Ispunjavanje obveza prema dužniku – Presumpcija o neimanju saznanja – Tužba radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika”

Uvod

1. Ovaj se zahtjev za prethodnu odluku, koji je podnio Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), odnosi na tumačenje članka 3. stavka 1., članka 18. stavka 2., kao i članaka 21. i 24. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku².

2. U njemu se poziva Sud da pruži određena pojašnjenja o tumačenju, s jedne strane, pravila o dodjeli međunarodne nadležnosti za tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika koje izravno proizlaze iz stečajnog postupka i, s druge strane, o uvjetima zaštite osoba koje su ispunile obvezu prema stečajnom dužniku u slučaju u kojem je ta obveza trebala biti ispunjena u korist stečajnog upravitelja postupka koji je u tijeku u drugoj državi članici. Od Suda se osobito traži da odluči o važnom i raspravljanom pitanju isključivosti međunarodne nadležnosti sudova države članice u kojoj je otvoren glavni stečajni postupak kako bi se odlučilo o tužbama koje proizlaze iz tog postupka.

Pravni okvir

3. U uvodnim izjavama 2., 6., 7., 8., 29. i 30. Uredbe br. 1346/2000 navodi se:

„(2) Pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta zahtijeva da se prekogranični stečajni postupci trebaju odvijati učinkovito i djelotvorno, a ovu je Uredbu potrebno donijeti kako bi se postigao ovaj cilj koji spada u suradnju sudova u građanskim stvarima u smislu članka 65. Ugovora.

¹ Izvorni jezik: francuski

² SL 2000., L 160, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19. svezak 3., str. 3.)

- (6) U skladu s načelom proporcionalnosti, ovu Uredbu trebalo bi ograničiti na odredbe koje uređuju ovlaštenje za pokretanje [otvaranje] stečajnih postupaka i odluke koje se donose neposredno na temelju stečajnih postupaka, te su tijesno povezane s takvim postupkom. K tomu, ova Uredba treba sadržavati odredbe u vezi s priznavanjem onih odluka i propisa koji se primjenjuju, a koji također zadovoljavaju to načelo.
- (7) Stečajni postupci, stečajne nagodbe i slični postupci izuzeti su iz područja primjene Bruxelleske konvencije o sudskoj nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, kako je izmijenjena konvencijama o pristupanju uz ovu Konvenciju.
- (8) S ciljem poboljšavanja učinkovitosti i djelotvornosti stečajnih postupaka koji imaju prekogranične učinke potrebno je i primjereno da odredbe o sudskoj nadležnosti, priznavanju i pravu koje se primjenjuje u ovom području budu sadržane u jednom pravnom aktu Zajednice, koji je obvezujući i izravno primjenjiv u državama članicama.
- (29) Zbog poslovnih razloga glavnina sadržaja odluke o pokretanju [otvaranju] postupka trebala bi biti objavljena u ostalim državama članicama na zahtjev stečajnog upravitelja. Ako u državi članici koje se to tiče postoji poslovni nastan, može postojati uvjet obveznog objavljivanja. Međutim, objavljivanje ni u kom slučaju ne može biti preduvjet za priznavanje stranog postupka.
- (30) Postoji mogućnost da neke zainteresirane osobe nemaju saznanja o pokrenutim postupcima [otvorenim stečajnim postupcima], te postupaju u dobroj vjeri na način koji je protivan novonastaloj situaciji. Kako bi se zaštitile takve osobe koje dužniku plaćaju [ispunjavaju obvezu] jer nemaju saznanja da su u drugoj državi pokrenuti postupci [otvoreni stečajni postupci], i kada bi ustvari trebali plaćati [ispunjavati obvezu] stečajnom upravitelju u drugoj državi, trebalo bi osigurati da takva plaćanja [ispunjavanja obveze] imaju učinak pokrića duga.”

4. Člankom 3. te uredbe, naslovljenim „Međunarodna nadležnost”, određuje se:

„1. Sudovi države članice unutar čijeg državnog područja se nalazi središte dužnikova glavnog interesa imaju nadležnost pri pokretanju [otvaranju] stečajnog postupka. U slučaju trgovačkog društva ili pravne osobe, a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da je mjesto njihovog sjedišta ujedno i središte glavnog interesa.

2. Kada se središte dužnikova glavnog interesa nalazi unutar državnog područja jedne države članice, sudovi druge države članice imaju nadležnost za pokretanje [otvaranje] stečajnog postupka protiv tog dužnika samo ako on ima poslovni nastan na državnom području te druge države članice. Učinci tih postupaka su ograničeni na imovinu dužnika koja se nalazi na državnom području potonje države članice.

[...]”

5. Člankom 16. stavkom 1. navedene uredbe predviđa se da „[s]vaka sudska odluka o pokretanju [otvaranju] stečajnog postupka donesena od strane suda države članice koja ima nadležnost na temelju članka 3. priznat će se u svim ostalim državama članicama od trenutka stupanja na snagu u državi u kojoj je postupak pokrenut [otvoren]”.

6. U skladu s člankom 18. iste uredbe, naslovljenim „Ovlasti stečajnog upravitelja“:

„1. Stečajni upravitelj imenovan od strane suda koji ima nadležnost na temelju članka 3. stavka 1. može u drugoj državi koristiti sve ovlasti dodijeljene mu pravom države u kojoj se pokreće [otvara] postupak, dok god tamo nije pokrenut [otvoren] drugi stečajni postupak, kao ni bilo koja zaštitna mjera koja bi bila u suprotnosti s time, a slijedom zahtjeva za pokretanje [otvaranje] stečajnog postupka u toj državi. On posebno može premjestiti dužnikovu imovinu s državnog područja države članice u kojoj se nalaze, sukladno člancima 5. i 7.

2. Stečajni upravitelj imenovan od strane suda koji ima nadležnost na temelju članka 3. stavka 2. može u bilo kojoj drugoj državi članici tražiti preko sudova ili izvan suda da pokretna imovina bude premještena s državnog područja države u kojoj je pokrenut [otvoren] postupak na državno područje te druge države članice nakon što je pokrenut [otvoren] stečajni postupak. On također može podignuti tužbu za poništenje koje je u interesu vjerovnika.

[...]”

7. U članku 21. Uredbe br. 1346/2000 naslovljenom „Objava” određuje se:

„1. Stečajni upravitelj može zatražiti da obavijest o sudskoj odluci o pokretanju [otvaranju] stečajnog postupka i, ako je potrebno, odluka o njegovu imenovanju bude objavljena u bilo kojoj drugoj državi članici u skladu s postupcima objavljivanja propisanim u toj državi. U takvoj se objavi također navodi imenovani stečajni upravitelj te je li primijenjeno pravilo o nadležnosti na temelju članka 3. stavka 1. ili članka 3. stavka 2.

2. Međutim, bilo koja država članica na čijem državnom području dužnik ima poslovni nastan može tražiti obveznu objavu. U tim slučajevima, stečajni upravitelj ili bilo koje tijelo ovlašteno u tom smislu u državi članici u kojoj je pokrenut [otvoren] postupak naveden u članku 3. stavku 1. poduzima potrebne mjere kako bi se osigurala takva objava.”

8. Člankom 24. te uredbe, naslovljenim „Ispunjavanje obveza prema dužniku”, predviđa se:

„1. Kada se u državi članici ispunjava obveza u korist dužnika koji podliježe stečajnim postupcima pokrenutim [otvorenim] u drugoj državi članici, a trebala se ispunjavati u korist stečajnog upravitelja u tim postupcima, smatra se da je osoba koja je ispunila obvezu oslobođena te obveze ako nije imala saznanja o pokretanju [otvaranju] postupka.

2. Kada je takva obveza ispunjena prije nego je izvršena objava propisana člankom 21., a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da osoba koja ju je ispunila nije imala saznanja o pokretanju [otvaranju] stečajnog postupka; kada se obveza ispunji nakon izvršenja objave, a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da je osoba koja ju je ispunila imala saznanja o pokretanju [otvaranju] postupka”.

9. U skladu s člankom 25. stavkom 1. navedene uredbe:

„Odluke donesene od strane suda čija je sudska odluka u vezi s pokretanjem [otvaranjem] stečajnog postupka priznata u skladu s člankom 16., a koja se bavi tijekom i okončanjem stečajnog postupka, kao i stečajne nagodbe odobrene od strane tog suda, priznat će se bez daljnjih formalnosti. [...]

Prvi se podstavak također primjenjuje na odluke koje izravno proizlaze iz stečajnih postupaka i koje su s njima tijesno povezane, čak i ako ih donosi drugi sud.

Prvi se podstavak također primjenjuje na odluke koje se odnose na mjere osiguranja poduzete po podnošenju zahtjeva za pokretanje [otvaranje] stečajnih postupaka”.

Glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

10. Wiemer & Trachte GmbH dioničko je društvo sa sjedištem u Dortmundu, u Njemačkoj. Odlukom od 10. svibnja 2004. Sofijski gradski sad (Sofijski gradski sud, Bugarska) naložio je da se u bugarski registar poslovnih subjekata upiše poslovnu jedinicu društva Wiemer & Trachte u Bugarskoj.

11. Rješenjem od 3. travnja 2007. Amtsgericht Dortmund (Općinski sud u Dortmundu, Njemačka) imenovao je privremenog stečajnog upravitelja za Wiemer & Trachte te je odlučio da će pravne radnje raspolaganja tog društva proizvoditi učinak samo uz odobrenje tog stečajnog upravitelja. To prvo rješenje upisano je u njemački registar 4. travnja 2007. Drugim rješenjem, donesenim 21. svibnja 2007. i upisanim u registar 24. svibnja 2007., taj je sud društvu Wiemer & Trachte naložio opću zabranu raspolaganja svojom imovinom. Trećim rješenjem, koje je navedeni sud donio 1. lipnja 2007., imovina društva podvrgnuta je stečajnom postupku. To treće rješenje upisano je u registar 5. lipnja 2007.

12. Upravitelj bugarske poslovne jedinice prenio je 18. i 20. travnja 2007. iznose od 2149,30 eura odnosno 40 000 eura, s računa društva Wiemer & Trachte u banci Obedinena Blgarska banka AD na račun Zhana Oveda Tadzhera s naslova „naknade putnih troškova” odnosno „predujma za poslovne troškove”.

13. Društvo Wiemer & Trachte podnijelo je Sofijskom gradskom sadu (Sofijski gradski sud) tužbu protiv Z. O. Tadzhera, pri čemu je tvrdilo da te bankovne transakcije nemaju učinka s obzirom na to da su provedene nakon otvaranja stečajnog postupka. Zahtijevalo je povrat gore navedenih iznosa, uvećanih za zakonske kamate, u stečajnu masu.

14. Z. O. Tadzher tvrdio je da bugarski sud nije nadležan za ispitivanje predmeta, da iznos koji odgovara predujmu za poslovne troškove nije bio upotrijebljen i da je iznos od 40 000 eura vraćen društvu Wiemer & Trachte 25. travnja 2007.

15. Prigovor nenadležnosti bugarskog suda nije prihvatio ni Sofijski gradski sad (Sofijski gradski sud) u prvom stupnju ni Sofijski apelativni sad (Žalbeni sud u Sofiji, Bugarska) u žalbenom postupku. Rješenjem od 28. siječnja 2013. vijeće Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud) smatrao je da žalba u kasacijskom postupku protiv rješenja donesenog u žalbenom postupku nije dopuštena i da je pravomoćno rješenje kojim se priznaje nadležnost bugarskog suda za odlučivanje o meritumu predmeta.

16. U pogledu merituma, s obzirom na to da je Sofijski gradski sad (Sofijski gradski sud) prihvatio tužbu koju je podnijelo društvo Wiemer & Trachte, Z. O. Tadzher podnio je žalbu protiv te odluke. Sofijski apelativni sad (Žalbeni sud u Sofiji) poništio je 26. srpnja 2016. odluku donesenu u prvom stupnju te je odbio zahtjev za plaćanje kao neosnovan i nepotkrijepljen dokazima.

17. Društvo Wiemer & Trachte stoga je podnijelo žalbu u kasacijskom postupku pred Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) protiv presude koju je donio Sofijski apelativni sad (Žalbeni sud u Sofiji), pri čemu je tvrdilo da članak 24. Uredbe br. 1346/2000 nije primjenjiv na spor.

18. U tim je okolnostima Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 3. stavak 1. [Uredbe br. 1346/2000] tumačiti na način da su sudovi države članice na području koje je otvoren stečajni postupak isključivo nadležni za odlučivanje o tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika protiv tuženika koji ima registrirano sjedište ili domicil u drugoj državi članici, ili stečajni upravitelj u slučaju iz članka 18. stavka 2. Uredbe može podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika sudu u državi članici u kojoj tuženik ima registrirano sjedište ili domicil, kada se tužba stečajnog upravitelja radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika temelji na raspolaganju pokretninom koja se nalazi u toj drugoj državi članici?

2. Primjenjuje li se oslobođenje od odgovornosti iz članka 24. stavka 2. u vezi sa stavkom 1. [Uredbe br. 1346/2000] u slučaju kada je obvezu u korist dužnika u državi članici ispunio upravitelj podružnice društva dužnika registrirane u toj državi članici, kada je u trenutku ispunjenja u drugoj državi članici podnesen zahtjev za otvaranje stečajnog postupka u odnosu na imovinu dužnika i kada je određen privremeni stečajni upravitelj, ali još nije donesena sudska odluka o otvaranju stečajnog postupka?
 3. Primjenjuje li se članak 24. stavak 1. [Uredbe br. 1346/2000] o ispunjavanju obveza na plaćanje novčanog iznosa dužniku kada je prvotni dužnikov prijenos tog novca osobi koja je ispunila obvezu bez učinka u skladu s nacionalnim pravom suda nadležnog u području stečaja i kada je nepostojanje učinka posljedica otvaranja stečajnog postupka?
 4. Je li presumpcija o neimanju saznanja u skladu s člankom 24. stavkom 2. [Uredbe br. 1346/2000] primjenjiva kada tijela navedena u članku 21. stavku 2. drugoj rečenici Uredbe nisu poduzela potrebne mjere kako bi se osigurala objava u registru države članice – na području na kojem se nalazi poslovna jedinica društva dužnika – odluka stečajnog suda kojima se imenuje privremeni stečajni upravitelj i nalaže da pravne radnje raspolaganja društva proizvode učinke samo uz odobrenje privremenog stečajnog upravitelja, kada država članica, u kojoj se nalazi sjedište poslovne jedinice, predviđa obveznu objavu tih odluka, iako ih priznaje na temelju članka 25. u vezi s člankom 16. navedene uredbe?”
19. Pisana očitovanja podnijeli su Wiemer & Trachte i Europska komisija. Rasprava na kojoj su sudjelovale te zainteresirane osobe održana je 3. svibnja 2018.

Analiza

20. Budući da kontekst zbog kojeg je sud koji je uputio zahtjev podnio ovaj zahtjev za prethodnu odluku nije, prema mojem mišljenju, nedvosmislen, u pogledu tog konteksta potrebno je iznijeti nekoliko uvodnih napomena, a zatim i u pogledu relevantnosti postavljenih pitanja.

Uvodne napomene u pogledu činjeničnog konteksta i relevantnosti pitanja suda koji je uputio zahtjev

21. U ovom slučaju postoje opravdani razlozi iz kojih se može sumnjati u relevantnost pitanja suda koji je uputio zahtjev. Najprije, čini se da je o problematici nadležnosti bugarskih sudova (koja je okosnica prvog prethodnog pitanja) za odlučivanje o tužiteljevoj tužbi već odlučio nacionalni sud. Nadalje, samo postojanje sporne transakcije u glavnom predmetu još je predmet rasprave, prema podacima koji proizlaze iz spisa podnesenog Sudu te kao što je potvrđeno na raspravi.

22. Kao prvo, iz podataka koje je podnio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da je, čini se, jedno od njegovih vijeća konačno odlučilo³ o sporu u smislu nadležnosti bugarskih sudova za odlučivanje o tužbi društva Wiemer & Trachte, čime pitanje o međunarodnoj nadležnosti za rješavanje spora u glavnom postupku postaje suvišno. Stoga postoji razumna sumnja u relevantnost prvog pitanja za odlučivanje o sporu u glavnom postupku.

³ Važno je, naime, istaknuti da je rješenjem od 28. siječnja 2013. sastav Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) odlučio u korist nadležnosti bugarskih sudova pri čemu je odluku temeljio na presudi od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83).

23. Međutim i uzimajući u obzir, u svakom slučaju, pretpostavku relevantnosti koja se odnosi na prethodna pitanja, ne može se isključiti da treba utvrditi na kojem su temelju bugarski sudovi nadležni za odlučivanje o tužbi koju je podnio tužitelj. S takvog stajališta, potrebno je, kao što se predlaže prvim pitanjem, utvrditi pokazuje li glavni predmet koje su sve tužbe predviđene Uredbom br. 1346/2000 moguće.

24. Odgovor na to pitanje može imati velike posljedice na ispitivanje osnovanosti zahtjeva za povrat spornih iznosa. Konkretno, njime će se utvrditi može li se druga stranka u glavnom postupku pozvati na učinak oslobađanja od obveze predviđenog člankom 24. stavkom 1. Uredbe br. 1346/2000.

25. Kao drugo i kao što proizlazi iz pojašnjenja koja je žalitelj iznio na raspravi, razvidno je da je samo postojanje spornog plaćanja je predmet osporavanja pred sudom koji je uputio zahtjev.

26. Valja istaknuti da, iako je rješenjem od 3. travnja 2007. koje je donio Amtsgericht Dortmund (Općinski sud u Dortmundu) imenovan privremeni stečajni upravitelj za odobrenje pravnih radnji raspolaganja pokretninama društva Wiemer & Trachte, nedugo nakon toga (18. i 20. travnja 2007.) iznos od 42 149,30 eura prenesen je s računa bugarske podružnice potonjeg društva na račun koji je otvoren na ime druge stranke u postupku. Taj je iznos, prema tvrdnjama druge stranke u postupku, u većem dijelu vraćen 25. travnja 2007. s obzirom na to da je potonja stranka žaliteljevoj podružnici u Bugarskoj uplatila iznos od 40 000 eura.

27. U tim je okolnostima društvo Wiemer & Trachte odlučilo podnijeti tužbu kako bi se prvi prijenos proglasio nevaljanim i zahtijevao povrat tog iznosa. Iako je sud pred kojim je pokrenut postupak u prvom stupnju (Sofijski gradski sad (Sofijski gradski sud)) prihvatio tu tužbu, žalbeni sud (Sofijski apelativni sad (Žalbeni sud u Sofiji)) smatrao je da ta tužba nije osnovana.

28. Međutim, valja istaknuti da žalitelj u glavnom postupku, Wiemer & Trachte, osporava tvrdnje suda koji je uputio zahtjev prema kojima „među strankama nije sporno da je tuženik izvršio navodno plaćanje iznosa od 40 000 eura 25. travnja 2007.” i da se „[s]por [...] odnosi na pitanje čini li ta uplata ispunjavanje obveza prema dužniku te proizvodi li učinke”.

29. Prema žaliteljevu mišljenju i kao što je on pojasnio na raspravi, povrat iznosa od 40 000 eura nikad nije bio izvršen. Ako je to slučaj, što je na samom sudu koji je uputio zahtjev da potvrdi ili ospori⁴, drugo, treće i četvrto prethodno pitanje u velikom bi dijelu postala bespredmetna.

30. Međutim, i uzimajući u obzir i dalje pretpostavku relevantnosti koja se primjenjuje na pitanja koja se odnose na tumačenje prava Unije i koja je uputio nacionalni sud, ovaj zahtjev za prethodnu odluku može se proglasiti dopuštenim.

Prvo pitanje: isključiva ili izberiva nadležnost sudova, na čijem je državnom području otvoren glavni stečajni postupak, za odlučivanje o tužbama radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika

31. Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti traži da se utvrdi imaju li sudovi države članice na državnom području na kojem je otvoren glavni stečajni postupak isključivu nadležnost u pogledu tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika ili je, suprotno tomu, ta nadležnost izberiva pa stečajni upravitelj uvijek može podnijeti takve tužbe pred sudovima drugih država članica.

32. U ovom slučaju postoje dva suprotna tumačenja.

⁴ Žalitelj u glavnom postupku naveo je da je pitanje dokaza tog plaćanja važan dio njegove žalbe pred sudom koji je uputio zahtjev.

33. Prema prvom, koje se osobito temelji na pravilu *vis attractiva concursus*⁵ i koji ima određenu povijesnu osnovu⁶, samo su sudovi države članice u kojoj je otvoren stečajni postupak nadležni za odlučivanje o tužbama povezanim s nesolventnosti ako te tužbe neposredno proizlaze iz te nesolventnosti te su s njom usko povezane. Međutim, kao što je Sud već presudio⁷, s obzirom na to da tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika treba smatrati povezanim sa stečajnim postupkom, nadležnost sudova koji trebaju odlučivati o otvaranju stečajnog postupka bila bi isključiva.

34. U skladu s drugim pristupom koji, prema mišljenju Komisije, proizlazi iz sustavnog i teleološkog tumačenja Uredbe br. 1346/2000, navedena se nadležnost može shvatiti samo kao izberiva. Ne samo da tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika mogu biti obuhvaćene područjima i obvezama koje se nužno ne odnose na glavni stečajni postupak, nego se ne smiju ograničiti mogućnosti stečajnog upravitelja da podnese takve tužbe radi ojačavanja učinkovitost stečajnih postupaka.

35. Prije izravnog odgovora na to pitanje, najprije valja iznijeti određena opća razmatranja o dosegu Uredbe br. 1346/2000 i o načelima koja se u njoj navode u području sudske nadležnosti.

Opća pojašnjenja o dosegu posebnih pravila koja proizlaze iz Uredbe br. 1346/2000

36. Valja naglasiti, a da pritom nije potrebno detaljno razmotriti povijesne izvore i precizan sadržaj Uredbe br. 1346/2000⁸, da je jedan od prioritarnih ciljeva te uredbe želja za jamčenjem učinkovitosti stečajnih postupaka uz izbjegavanje situacija *forum shoppinga*⁹. Navedenom se uredbom stoga nastoje uskladiti pravila međunarodnog privatnog prava (a ne materijalnopravna pravila) primjenjiva u području „cjelokupn[og] stečajn[og] postup[ka] koji ima za posljedicu [djelomičan ili potpun prestanak dužnikovih prava na upravljanje imovinom] i imenovanje stečajnog upravitelja”¹⁰.

37. Tom se uredbom također nastoje otkloniti pravne praznine u propisima koji postoje jer su stečajni postupci bili izričito isključeni iz područja primjene Briselske konvencije¹¹ (i Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001¹² koja je donesena naknadno). Njezina je svrha, konkretnije, ujednačavanje pravila o određivanju primjenjivog prava, međunarodnoj nadležnosti i učinku (priznavanju i izvršenju) stranih presuda. Na taj se način Uredbom br. 1346/2000 zamjenjuju, u području primjene akta, rješenja koja su dotad bila propisana općim međunarodnim privatnim pravom država članica.

38. Kao što se navodi u izvješću s objašnjenjima Virgós/Schmit¹³, u kojem se pružaju korisne naznake u okviru tumačenja te uredbe¹⁴, stečajnim postupkom, koji je kolektivni postupak, zahtijeva se da pravne situacije budu jasno utvrđene.

5 Na temelju tog pravila, u nadležnosti suda koji je otvorio stečajni postupak nije samo stečajni postupak u užem smislu, nego i sve tužbe koje proizlaze iz nesolventnosti. Iako je moguće, kao što je Komisija navela u svojim očitovanjima, izraz tog pravila pronaći u presudi od 22. veljače 1979., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49), potrebno je istaknuti da se o njegovoj potvrdi vode brojne rasprave.

6 Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika D. Ruiz-Jaraba Colomera u predmetu Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, bilješka 33.).

7 Vidjeti presudu od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83).

8 Vidjeti osobito u tom pogledu mišljenje nezavisnog odvjetnika D. Ruiz-Jaraba Colomera u predmetu Staubitz-Schreiber (C-1/04, EU:C:2005:500, t. 6. do 26.).

9 Vidjeti osobito uvodne izjave 2., 4. i 8. Uredbe br. 1346/2000.

10 Vidjeti članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000.

11 Konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.; u daljnjem tekstu: Briselska konvencija)

12 Uredba Vijeća od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30., u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I)

13 Izvješće s objašnjenjima M. Virgós i E. Schmita o Konvenciji o stečajnim postupcima od 3. svibnja 1996., Dokument Vijeća Europske unije 6500/96, DRS 8 (CFC), stavak 3. (u daljnjem tekstu: izvješće Virgós/Schmit)

14 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika F. G. Jacobsa u predmetu Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2005:579, t. 2.).

39. Osim toga, učinkovitost takvih postupaka podrazumijeva da dotične države članice priznaju nadležnost sudova države u kojoj je otvoren postupak, ovlasti njihovih stečajnih upravitelja kao i pravne učinke njihovih odluka¹⁵.

40. Što se tiče međunarodne nadležnosti, sustav koji proizlazi iz Uredbe br. 1346/2000 temelji se na razlikovanju, predviđenom u članku 3. te uredbe, glavnih (univerzalnih) postupaka i sekundarnih (teritorijalnih) postupaka¹⁶. Iako se općim pravom država članica općenito priznaje da se nacionalni sudovi mogu smatrati nadležnima za otvaranje stečaja na temelju nekoliko čimbenika (kao što je na primjer državljanstvo jedne od stranaka ili pak postojanje dužnikovih interesa u predmetnoj državi), Uredbom br. 1346/2000 sudovima država članica dopušta se da se proglašaju nadležnim samo na temelju dvaju kriterija: središtu dužnikovih glavnih interesa i postojanju poslovne jedinice na državnom području dotične države članice.

41. Što se tiče takozvanih tužbi „radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika”, u točki 77. izvješća Virgós/Schmit navodi se, upućivanjem na smjernicu donesenu u presudi Gourdain¹⁷, da „postoji element privlačenja kada tužbe izravno proizlaze iz nesolventnosti te su usko povezane sa stečajnim postupkom”.

42. Sud je preuzeo tu smjernicu time što je u svojoj presudi Seagon¹⁸ naveo da članak 3. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 treba tumačiti na način da su sudovi države članice na čijem je državnom području otvoren stečajni postupak nadležni za odlučivanje o tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika i protiv treće osobe koja ima sjedište u drugoj državi članici.

43. Važno je istaknuti da je to rješenje potvrđeno prilikom preinake provedene Uredbom (EU) 2015/848¹⁹. Člankom 6. te uredbe određuje se, naime, da su „[s]udovi države članice na čijem državnom području je pokrenut postupak u slučaju nesolventnosti u skladu s člankom 3. nadležni [...] za svaku parnicu koja izravno proizlazi iz postupka u slučaju nesolventnosti i koja je s njim tijesno povezana, poput tužbi radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji”²⁰.

44. Posljedično, tužbom radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika kojom dužnikov stečajni upravitelj zahtijeva povrat iznosa koji je neopravdano isplaćen trećoj osobi nakon otvaranja stečajnog postupka, kao što je ona društva Wiemer & Trachte o kojoj je riječ u glavnom predmetu, može biti obuhvaćena tužbama iz Uredbe br. 1346/2000.

45. No je li ta nadležnost ipak isključiva u smislu da se pravilom *vis attractiva concursus* države članice na čijem je državnom području otvoren glavni stečajni postupak isključuje podnošenje tužbi (osobito radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika) pred sudovima drugih država članica?

46. Kao što ću iznijeti u sljedećim razmatranjima, smatram da se na to pitanje ne može pružiti potvrđan odgovor.

15 Vidjeti izvješće Virgós/Schmit, t. 7. do 9.

16 Stečajni postupak koji je, u skladu sa stavkom 1. tog članka, otvorio nadležni sud države članice unutar čijeg državnog područja se nalazi središte dužnikovih glavnih interesa, koji se kvalificira kao „glavni postupak” (ili „univerzalni”), proizvodi univerzalne učinke jer se primjenjuje na dužnikovu imovinu koja se nalazi u svim državama članicama u kojima je uredba primjenjiva. Iako postupak naknadno može, u skladu sa stavkom 2. navedenog članka, otvoriti nadležan sud države članice u kojoj se nalazi dužnikov poslovni nastan, taj postupak, koji se kvalificira kao „sekundaran” (ili „teritorijalan”), proizvodi učinke koji su ograničeni na dužnikovu imovinu koja se nalazi na državnom području potonje države (vidjeti presudu od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC, C-341/04, EU:C:2006:281, t. 28.).

17 Presuda od 22. veljače 1979., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49)

18 Presuda od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, t. 28.)

19 Uredba (EU) Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (SL 2015., L 141, str. 19. i ispravak SL 2016., L 349, str. 9.)

20 Vidjeti također uvodnu izjavu 35. Uredbe 2015/848.

Isključiva ili izberiva priroda tužbe za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika?

47. U skladu s člankom 3. stavkom 1. Uredbe br. 1346/2000, u pogledu međunarodne nadležnosti, središte glavnih interesa zaglavni je kamen sustava uspostavljenog Uredbom br. 1346/2000.

48. U skladu s pravilom *vis attractiva concursus*, čiji je cilj izbjeći „slabljenje” spora radi blizine i predvidljivosti, potrebno je ne samo da se sudska nadležnost, nego i mjerodavno pravo te izvršenje sudskih odluka donesenih u tom kontekstu načelno provode u državi u kojoj je otvoren stečajni postupak.

49. Međutim, ako se uzme u obzir samo tekst članka 3. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000, pravilo *vis attractiva concursus* u njemu nije jasno izneseno, jer se u toj odredbi izričito ne navodi da su sudovi koji su proglašeni nadležnima u fazi otvaranja stečajnog postupka također jedini ovlašteni za odlučivanje o tužbama koje proizlaze iz tog postupka ili koje su s njim usko povezane. Naime, tom se odredbom samo predviđa, što se tiče glavnog stečajnog postupka, da sudovi države članice unutar čijeg državnog područja se nalazi središte dužnikovih glavnih interesa imaju nadležnost za otvaranje stečajnog postupka.

50. Budući da u toj odredbi ništa nije predviđeno u pogledu odlučivanja o tužbama koje se odnose na stečajne postupke i koje su usko povezane s njima, što se zasigurno objašnjava okolnošću da se u pravima država članica pravilo *vis attractiva concursus* shvaća različito, moguća su vrlo različita tumačenja u pogledu mogućnosti da sudovi koji nisu sudovi države članice u kojoj su otvoreni ti postupci odlučuju o tužbama povezanim s navedenim postupcima.

51. Što se konkretno tiče takozvanih tužbi „radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika”, pod kojima se podrazumijevaju sve tužbe kojima je na temelju dužnikove nesolventnosti cilj osporiti te pravne poslove i radnje koje je izvršio potonji dužnik ili koje su izvršene u njegovu korist, u potpunosti je zamislivo da se pored pravnih poslova i radnji koje su povezane s eventualno sklopljenim ugovorima između dotičnih subjekata, one mogu temeljiti na drugim građanskim ili trgovačkim obvezama. Ako se stoga uzme u obzir doslovno tumačenje članka 3. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000, ne može se *a priori* isključiti da sudovi drugih država članica na temelju pravila o mjesnoj nadležnosti koja su pozvani utvrditi mogu biti proglašeni nadležnima za odlučivanje o tužbama radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika koje je podnio stečajni upravitelj.

52. Zagovornici „izberivog” pristupa iznose dva niza argumenata.

53. Kao prvo, smatraju da cilj Uredbe br. 1346/2000, iako se njome nastoje ograničiti situacije *forum shoppinga*, suprotno tome, nije ograničiti ovlasti stečajnog upravitelja imenovanog na temelju članka 3. stavka 1. te uredbe. Kao što je naveo nezavisni odvjetnik D. Ruiz-Jarabo Colomer u svojem mišljenju u predmetu Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, t. 64. i sljedeće točke), s obzirom na to da je podnošenje tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika povlastica stečajnog upravitelja, može se smatrati da sudska nadležnost za odlučivanje o takvoj tužbi nije uvijek isključiva.

54. Kao drugo, osim što se mogućnošću stečajnog upravitelja da podnosi tužbe pred sudovima različitim od onih koji su određeni na temelju članka 3. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000 može ojačati učinkovitost tužbi koje je stečajni upravitelj podnio radi zaštite stečajne mase, može se pokazati da se njome više poštuje pravo na pošteno suđenje. Naime, kriteriji za određivanje nadležnog suda za odlučivanje o tužbi na temelju te odredbe, koji odstupaju od kriterija za određivanje koje su države članice dosad bile pozvane utvrditi, mogu dovesti do podnošenja tužbi protiv osoba koje nemaju boravište na području *forum concursusa* te stoga ugroziti njihova postupovna prava.

55. S teleološkog stajališta smatram sve argumente prilično uvjerljivima. Naime, ciljevima učinkovitosti i žurnosti prekograničnih stečajnih postupaka zagovara se mogućnost da imenovani stečajni upravitelj odabere sudove pred kojima želi podnijeti te tužbe. Ta mogućnost, osim toga, predstavlja prednost za olakšavanje vođenja tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika izravno u pravnom sustavu kojem pripada dotični tuženik, čime se općenito više poštuju prava obrane.

56. Međutim, te iako priznajem da sam sklon tim argumentima, čini mi se da je sudska praksa Suda usmjerena propisivanju pravila *vis attractiva concursus*. Valja spomenuti zaključke koji proizlaze iz dvaju smjerova sudske prakse o tom pitanju.

57. Prvi smjer sudske prakse odnosi se na razgraničavanje predmetnih područja primjene od različitih instrumenata kojima se uređuje sudska nadležnost, kao što je uvedeno presudom Gourdain²¹.

58. U toj je presudi Sud odlučivao o području primjene Briselske konvencije te je pritom presudio da se tužba radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika čiji je cilj bio povećanje imovine poduzetnika koja je bila predmet stečajnog postupka odnosila na stečajni postupak s obzirom na to da je izravno proizlazila iz stečaja te je tijesno bila povezana s postupkom unovčenja imovine ili sudskog namirenja. Takva tužba stoga nije obuhvaćena područjem primjene Briselske konvencije te ne podliježe u njoj utvrđenim pravilima o nadležnosti.

59. U kasnijoj sudskoj praksi²² koja se odnosi na povezivanje pravila navedenih, s jedne strane, u Uredbi Bruxelles I te, s druge strane, u Uredbi br. 1346/2000 dosta se jasno navodi da je važno da sve građanskopravne ili trgovačkopravne tužbe budu obuhvaćene ujednačenim europskim pravilima u području međunarodne nadležnosti, koja treba utvrditi jednim ili drugim od tih instrumenata. Naime, valja izbjeći donošenje nacionalnih pravila o sukobu nadležnosti kojima se nanosi šteta pravnoj sigurnosti²³.

60. Inače, kao što je Sud već istaknuo u svojoj presudi Seagon²⁴, upravo je taj kriterij primijenjen u uvodnoj izjavi 6. Uredbe br. 1346/2000 u svrhu određivanja njezina predmeta. Naime, u skladu s tom uvodnom izjavom, tom se uredbom uređuje „ovlaštenje za [otvaranje] stečajnih postupaka i odluke koje se donose neposredno na temelju stečajnih postupaka, te su tijesno povezane s takvim postupkom”.

61. Drugi smjer sudske prakse koji je odlučujući jest onaj koji proizlazi upravo iz presude Seagon²⁵. U skladu s tom presudom, članak 3. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 treba tumačiti na način da se njime državi članici na čijem je državnom području otvoren stečajni postupak dodjeljuje i međunarodna nadležnost za odlučivanje o tužbama koje izravno proizlaze iz tog postupka i koje su s njim tijesno povezane. Time što je u istoj presudi pojasnio da je „koncentracija svih tužbi koje su izravno povezane s poduzetnikovom nesolventnosti pred sudovima države članice nadležne za otvaranje stečajnog postupka također [...] u skladu s ciljem poboljšanja učinkovitosti i žurnosti stečajnih postupaka koji imaju prekogranične učinke”, Sud je odlučio, ako se tumači cijela presuda, u korist isključive nadležnosti sudova koji su proglašeni nadležnim u fazi otvaranja glavnog stečajnog postupka²⁶.

21 Presuda od 22. veljače 1979., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, t. 4.)

22 Vidjeti osobito presudu od 19. travnja 2012., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215) koja se odnosila na pitanje je li tužba, koju je protiv osobe strane podnio vjerovnik dužnika koji je predmet stečajnog postupka, koji djeluje na temelju ustupa potraživanja koje je odobrio stečajni upravitelj imenovan u okviru tog postupka, obuhvaćena područjem primjene Uredbe br. 1346/2000, s obzirom na to da takva tužba izravno proizlazi iz navedenog postupka te je s njim tijesno povezana, ili je pak obuhvaćena područjem primjene Uredbe br. 44/2001, s obzirom na to da se navedena tužba odnosi na građanske i trgovačke stvari.

23 Vidjeti u tom pogledu i novu Uredbu 2015/848 u kojoj se navodi da „[t]umačenjem ove Uredbe trebale bi se u što je moguće većoj mjeri izbjegavati regulatorne rupe između dva instrumenta”.

24 Presuda od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, t. 20.)

25 Presuda od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, t. 22., 24. i 28.)

26 Vidjeti također točku 4.2.6. izvješća „External Evaluation of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings”, dostupno, među ostalim, na adresi: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4d756fa7-b860-4e36-b1f8-c6640dced486/language-en>.

62. Čini mi se da se taj zaključak ne može pobiti argumentima preuzetima iz teksta određenih odredbi Uredbe br. 1346/2000.

63. Što se tiče, kao prvo, argumenta u pogledu toga da se člankom 18. stavkom 2. te uredbe, koji se odnosi na „ovlasti stečajnog upravitelja”, predviđa mogućnost da stečajni upravitelj imenovan na temelju članka 3. stavka 2. navedene uredbe podnosi tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika u drugim državama članicama, on se odnosi na posebnu situaciju u kojoj je potonji upravitelj imenovan u okviru sekundarnog postupka obuhvaćenog člankom 3. stavkom 2. iste uredbe.

64. Budući da su, u okviru takvog postupka, ovlasti stečajnog upravitelja mjesno ograničene, on mora osobito biti u mogućnosti da u svakoj državi članici preko sudova ili izvan suda podnese sve tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika koje su u interesu vjerovnika. Suprotno tomu, važno je istaknuti da se u članku 18. stavku 1. Uredbe br. 1346/2000, koji se odnosi na slučaj u kojem je, kao u glavnom predmetu, stečajni upravitelj imenovan u okviru glavnog postupka na temelju članka 3. stavka 1. te uredbe, navodi samo da stečajni upravitelj može „u drugoj državi koristiti sve *ovlasti*²⁷ dodijeljene mu pravom države u kojoj se [otvara] postupak”. Ta razlika u formulaciji nije slučajna. Objašnjava se upravo činjenicom da stečajni upravitelj imenovan u okviru glavnog postupka može podnijeti tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika u vezi s tim postupkom, pred sudovima države članice u kojoj je otvoren taj postupak. Stoga se ne zahtijeva da se može pozvati na mogućnost pokretanja postupka pred sudovima drugih država članica.

65. Kao drugo, argument se usto ne može izvesti iz članka 25. stavka 1. drugog podstavka navedene uredbe. Ta se potonja odredba odnosi isključivo na priznavanje i ovršnost „odluka koje izravno proizlaze iz stečajnog postupka i koje su s njim tijesno povezane, čak i ako ih donosi drugi sud”. Njome se samo priznaje mogućnost da sudovi države članice na čijem je državnom području otvoren stečajni postupak, na temelju članka 3. stavka 1. navedene uredbe, odlučuju i o tužbi kao što je ona u glavnom postupku²⁸.

66. Konačno, želim naglasiti da se u novoj Uredbi 2015/848, čini se, u njezinu članku 6. stavku 1. izravnije propisano pravilo *vis attractiva concursus* za tužbe koje izravno proizlaze iz postupka u slučaju nesolventnosti i koje su s njim tijesno povezane.

67. Uvodna izjava 35. potonje uredbe jasno ide u smjeru isključive nadležnosti sudova države članice na čijem su državnom području pokrenuti postupci u slučaju nesolventnosti za odlučivanje o tužbama koje izravno proizlaze iz postupka u slučaju nesolventnosti i koje su s njim tijesno povezane. Ta isključivost može se osporiti samo u slučaju u kojem je tužba povezana s drugom tužbom koja se temelji na općim odredbama građanskog i trgovačkog prava (članak 6. stavak 2. Uredbe 2015/848) ili pak s ciljem podnošenja tužbi radi sankcioniranja dužnikovih direktora zbog kršenja svojih dužnosti, pod uvjetom da su ti sudovi nadležni za rješavanje takvih sporova prema nacionalnom pravu (vidjeti i uvodnu izjavu 47. Uredbe 2015/848).

68. Iz svih tih razmatranja proizlazi da članak 3. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 treba tumačiti na način da sudovi države članice na čijem je državnom području otvoren glavni stečajni postupak imaju isključivu nadležnost za odlučivanje o tužbama radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika.

²⁷ Moje isticanje

²⁸ Presuda od 12. veljače 2009., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, t. 26.)

69. Uzimajući u obzir odgovor koji predlažem na prvo prethodno pitanje, nije više potrebno bezuvjetno odgovoriti na druga pitanja, koja se temelje na pretpostavci prema kojoj bugarski sudovi mogu biti proglašeni nadležnima za odlučivanje o tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika u glavnom postupku²⁹. Naime, kako bi se moglo pozvati na odredbe sadržane u poglavlju II. Uredbe br. 1346/2000 naslovljenom „Priznavanje stečajnog postupka”, mora biti riječ o slučaju u kojem se međunarodna nadležnost sudova pred kojima je otvoren postupak dokazuje u smislu članka 3. te uredbe.

70. Međutim i u slučaju da se Sud ne složi s mojim zaključkom, u nastavku ću kratko ispitati drugo, treće i četvrto pitanje.

Drugo, treće i četvrto pitanje: doseg članka 24. Uredbe br. 1346/2000

71. Kao što se objašnjava u izvješću Virgós/Schmit u pogledu članka 24. Uredbe br. 1346/2000, automatsko priznavanje stečajnih postupaka otvorenih u drugoj državi ugovornici, predviđeno člankom 16. te uredbe, podrazumijeva da u određenim slučajevima dio dotičnih osoba može ne imati saznanja o otvaranju stečajnog postupka i postupati u dobroj vjeri na način koji je „protivan novonastaloj situaciji”.

72. Tom se odredbom stoga nastoji urediti situacija u kojoj je obveza u dobroj vjeri ispunjena u korist dužnika, iako je trebala biti ispunjena u korist stečajnog upravitelja imenovanog u okviru stečajnog postupka otvorenog u drugoj državi članici. Njome se priznaje učinak pokriva duga tog ispunjenja ili tog plaćanja ako dotična osoba nije bila upoznata s otvaranjem postupka te je postupala u dobroj vjeri.

73. I dalje prema izvješću Virgós/Schmit, postoji presumpcija o neimanju saznanja o otvaranju stečajnog postupka ako objava predviđena člankom 21. Uredbe br. 1346/2000 nije bila u skladu s postupcima propisanim u dotičnoj državi.

74. Kao što je napomenula Komisija, u izvješću Virgós/Schmit objašnjava se povezanost članaka 16., 21. i 24. Uredbe br. 1346/2000. Iako se člankom 16. te uredbe predviđa automatsko priznavanje svake sudske odluke koju je donio sud nadležne države članice na temelju članka 3. navedene uredbe, člankom 24. iste uredbe to se pravilo ublažava u korist stranaka koje su obvezu ispunile *u dobroj vjeri*, s obzirom na to se dobra vjera ocjenjuje u pogledu činjenice da dotična osoba nije imala saznanja o otvaranju postupka. To neimanje saznanja pretpostavlja se ako je obveza ispunjena prije objave u dotičnoj državi članici.

75. Te odredbe moraju se razumjeti u cijelosti, s obzirom na sustav automatskog priznavanja koji se podrazumijeva Uredbom br. 1346/2000 te, usporedo, uz nastojanje da se zaštite treće osobe koje su obveze ispunile u dobroj vjeri.

76. Kao što je Sud u svojoj presudi Eurofood³⁰ otvoreno podsjetio, kao što proizlazi iz uvodne izjave 22. Uredbe br. 1346/2000, pravilo prvenstva utvrđeno člankom 16. stavkom 1. te uredbe kojim se predviđa da se stečajni postupak, koji je otvoren u jednoj državi članici priznaje u svim državama članicama od trenutka u kojem počinje proizvoditi svoje učinke u državi članici u kojoj je otvoren, temelji na *načelu uzajamnog povjerenja*, kojim se osobito zahtijeva da sud države članice u kojoj je otvoren glavni stečajni postupak provjeri svoju nadležnost prema članku 3. stavku 1. navedene uredbe,

²⁹ Vidjeti također točke 22. do 24. ovog mišljenja.

³⁰ Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, t. 39. i 41.)

odnosno da ispita nalazi li se središte dužnikovih glavnih interesa u toj državi članici. Posljedično, kao što se pojašnjava u uvodnoj izjavi 22. te uredbe, načelom uzajamnog priznavanja zahtijeva se da sudovi drugih država članica priznaju odluku o otvaranju glavnog stečajnog postupka, a da ne mogu preispitivati ocjenu koju je prvi sud donio o svojoj nadležnosti³¹.

77. Riječ je o važnom mjerilu tumačenja koje se mora uzeti u obzir prilikom ispitivanja drugog, trećeg i četvrtog prethodnog pitanja, koje ću iznijeti u razmatranjima koja slijede.

Drugo pitanje: faza oslobođenja od obveze u smislu članka 24. Uredbe br. 1346/2000

78. Svojim drugim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev nastoji utvrditi fazu u kojoj se osoba može, ako je potrebno, pozvati na učinak oslobađanja od obveze predviđen člankom 24. stavkom 1. Uredbe br. 1346/2000.

79. Drugim riječima, valja utvrditi u kojem se trenutku može smatrati da je stečajni postupak otvoren u pogledu dužnika u smislu te odredbe.

80. O tom se pitanju u presudi EuroFood³² nedvojbeno donose izrazito korisne naznake.

81. Podsjećam da se u ovom predmetu Sudu osobito postavlja pitanje o tome treba li odluku suda države članice kojem je podnesen stečajni prijedlog protiv društva i kojom je imenovan stečajni upravitelj, koji ima ovlasti s učinkom oduzimanja članovima uprave tog društva prava na izvršavanje istih ovlasti, kvalificirati kao „odluku o [otvaranju] stečajnog postupka” u smislu Uredbe br. 1346/2000.

82. Ističući da su uvjeti i formalnosti koji se zahtijevaju za otvaranje stečajnog postupka obuhvaćeni nacionalnim pravom i da se znatno razlikuju među državama članicama³³, Sud je odlučio da je u svrhu osiguravanja učinkovitosti sustava uspostavljenog Uredbom važno da se načelo uzajamnog priznavanja predviđeno člankom 16. stavkom 1. prvim podstavkom Uredbe br. 1346/2000 može primijeniti „što je ranije moguće” tijekom postupka³⁴. U tim okolnostima, kao „odluku o [otvaranju] stečajnog postupka” u smislu te uredbe treba smatrati ne samo odluku koja se formalno kvalificira kao odluka o otvaranju postupka u propisima države članice u kojoj se nalazi sud koji ju je donio, nego i odluka koja je donesena nakon zahtjeva, koji se temelji na dužnikovoj nesolventnosti, za otvaranje postupka iz Priloga A navedenoj uredbi, ako ta odluka dovodi do prestanka dužnikovih prava na upravljanje imovinom i imenovanja stečajnog upravitelja iz Priloga C istoj uredbi³⁵.

83. Čini mi se da se taj zaključak nameće *mutatis mutandis* s obzirom na tumačenje članka 24. Uredbe br. 1346/2000.

84. Kao što je izneseno u izvješću Virgós/Schmit (točka 187.), ta je odredba, baš kao članak 16. te uredbe, donesena s ciljem ublažavanja neželjenih učinaka koje na transakcije trećih osoba izvršene u dobroj vjeri može imati automatsko priznavanje sudskih odluka o otvaranju stečajnog postupka u vrlo širokom smislu.

31 Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, t. 42.)

32 Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281)

33 Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, t. 51.)

34 Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, t. 52.)

35 Presuda od 2. svibnja 2006., Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, t. 54.)

85. Članak 24. Uredbe br. 1346/2000 konkretno se odnosi na zaštitu trećih osoba koje su u dobroj vjeri i nakon otvaranja stečajnog postupka ispunile obvezu u korist stečajnog dužnika, iako je ona trebala biti ispunjena u korist stečajnog upravitelja. Dobra vjera pretpostavlja se u nedostatku dokaza o protivnom, ako je obveza ispunjena prije objave predviđene člankom 21. navedene uredbe³⁶. Međutim, i dalje je moguće da protivna stranka utvrdi da je ispunjavanje obveze izvršeno u zloj vjeri te da stoga ne može proizvesti učinak pokrića duga.

86. To je rješenje, uostalom, izričito utvrđeno novom Uredbom 2015/848. U skladu s člankom 2. stavkom 7. podstavkom ii., kao „sudska odluka o pokretanju postupka u slučaju nesolventnosti” u svrhu navedene uredbe kvalificira se odluka suda o imenovanju upravitelja u slučaju nesolventnosti uključujući, u skladu s Prilogom B, privremenog stečajnog upravitelja.

87. S obzirom na sva ta razmatranja, predlažem se da se na drugo prethodno pitanje odgovori da se članak 24. Uredbe br. 1346/2000 primjenjuje na ispunjavanje obveze u korist dužnika u državi članici u fazi podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka koji se odnosi na dužnikovu imovinu i u kojoj je imenovan privremeni stečajni upravitelj u drugoj državi članici, ali u kojoj nijedna sudska odluka o otvaranju stečajnog postupka još nije donesena u državi članici na čijem se državnom području nalazi središte dužnikovih glavnih interesa.

Treće pitanje: relevantnost prirode pravne obveze i njezina pravna osnova za primjenu članka 24. Uredbe br. 1346/2000

88. Svojim trećim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita primjenjuje li se članak 24. Uredbe br. 1346/2000 ako se smatra da je prvotno raspolaganje stečajnog dužnika bez učinka u skladu s nacionalnim pravom suda nadležnog u području stečaja i ako to nepostojanje učinka proizlazi upravo iz stečajnog postupka.

89. Valja podsjetiti da se člankom 24. Uredbe br. 1346/2000 u vezi s njezinom uvodnom izjavom 30. uvodi opće pravilo zaštite raspolaganja koje u dobroj vjeri izvršavaju treće osobe, u slučaju u kojem ispunjavaju svoju obvezu u korist dužnika u trenutku u kojem je strani stečajni postupak već otvoren, ali u kojem treća osoba nije mogla imati saznanja o toj situaciji.

90. Kao što je Sud pojasnio, taj se članak ne ubraja u kolizijska pravila, nego predstavlja materijalnoppravnu odredbu koja se primjenjuje u svakoj državi članici neovisno o *lex concursus*³⁷.

91. Ni tekst članka 24. Uredbe br. 1346/2000 ni svrha zaštite trećih dužnika koji djeluju u dobroj vjeri, koja se nastoji ispuniti tom odredbom, ne omogućuju da se njezina primjena ograniči samo na obveze nastale izvan bilo kakve povezanosti sa stečajnim postupkom. Posljedično, ni priroda obveze trećih osoba prema dužniku ni njezina pravna osnova ne trebaju biti relevantni za primjenu članka 24. Uredbe br. 1346/2000.

92. Međutim, valja naglasiti da ta odredba vrijedi samo u slučaju u kojem se, s obzirom na sve okolnosti ovog slučaja, može pretpostaviti da dotična treća osoba stvarno nije imala saznanja o otvaranju stečajnog postupka, što bi je inače obvezalo da predmetno plaćanje izvrši u korist stečajnog upravitelja imenovanog u okviru tog postupka.

³⁶ Vidjeti izvješće Virgós/Schmit, t. 187. Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu van Buggenhout i van de Mierop (C-251/12, EU:C:2013:295, t. 17. i 18.).

³⁷ Presuda od 19. rujna 2013., van Buggenhout i van de Mierop (C-251/12, EU:C:2013:566, t. 23.)

93. Stoga, i kako sam prethodno naveo, u svakom je slučaju moguće da protivna stranka utvrdi da je, neovisno o nepostojanju objave sudske odluke o otvaranju stečajnog postupka u državi članici, dotična treća osoba stvarno imala saznanja o njoj, da je ispunjavanje obveze izvršeno u zloj vjeri i da se stoga ne može proizvesti učinak oslobađanja od obveze iz članka 24. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000.

94. Posljedično, pravna osnova obveze trećih osoba prema stečajnom dužniku nije relevantna za primjenu članka 24. Uredbe br. 1346/2000. Uvijek je moguće da protivna stranka utvrdi da je, neovisno o nepostojanju objave sudske odluke o otvaranju stečajnog postupka u državi članici, dotična treća osoba stvarno imala saznanja o njoj, da je ispunjenje obveze izvršeno u zloj vjeri te da stoga ne može proizvesti učinak oslobađanja od obveze.

Četvrto pitanje: presumpcija o neimanju saznanja predviđena člankom 24. stavkom 2. Uredbe br. 1346/2000

95. Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi znati primjenjuje li se presumpcija o neimanju saznanja predviđena člankom 24. stavkom 2. drugom rečenicom Uredbe br. 1346/2000 ako akt o imenovanju privremenog stečajnog upravitelja i akti koji se odnose na raspolaganje stečajnog dužnika nisu bili objavljeni u državi članici u kojoj dužnik ima sjedište iako se u toj državi predviđa obvezna objava tih akata, u skladu s člankom 21. stavkom 2. te uredbe.

96. Dvojbe koje je iznio sud koji je uputio zahtjev odnose se na primjenjivost te presumpcije na okolnosti ovog slučaja iako se člankom 16. stavkom 1. i člankom 25. stavkom 1. trećom rečenicom Uredbe br. 1346/2000 predviđa automatsko priznavanje odluka suda nadležnog u području stečaja koje se odnose na mjere osiguranja sudova svih drugih država članica.

97. Prema podacima koje je podnio sud koji je uputio zahtjev, bugarskim se pravom predviđa obvezna objava stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka.

98. Valja podsjetiti da se člankom 21. stavkom 1. Uredbe br. 1346/2000 uspostavlja opće pravilo slobode objavljivanja sudske odluke o otvaranju stečajnog postupka te, ako je potrebno, odluke o imenovanju stečajnog upravitelja, u svim ostalim državama članicama osim u onoj u kojoj je postupak otvoren. Člankom 21. stavkom 2. te uredbe iznimno se dopušta da država članica na čijem državnom području dužnik ima poslovnu jedinicu smije tražiti obveznu objavu. U tim slučajevima, stečajni upravitelj ili bilo koje tijelo ovlašteno u tom smislu u državi članici u kojoj je otvoren postupak poduzima potrebne mjere kako bi se provela takva objava.

99. Prema mojem mišljenju, načelom uzajamnog priznavanja uspostavljenog Uredbom br. 1346/2000 nužno se zahtijeva da se presumpcija o neimanju saznanja predviđena člankom 24. stavkom 2. te uredbe primjenjuje čak i u slučaju u kojem tijela iz članka 21. stavka 2. iste uredbe nisu poduzela sve potrebne mjere kako bi provela objavu strane sudske odluke o otvaranju stečaja u registru države članice na čijem se državnom području nalazi sjedište podružnice druge stranke u postupku.

100. Taj zaključak uostalom proizlazi iz samog teksta članka 24. stavka 2. prve rečenice Uredbe br. 1346/2000. Presumpcija o neimanju saznanja o otvaranju stečajnog postupka koja se predviđa tim tekstom primjenjuje se ako je treći dužnik ispunio obvezu u korist stečajnog dužnika prije objave predviđene člankom 21. te uredbe. U tom se pogledu ne predviđa nijedan drugi uvjet te se tekstom odredbe ne otklanja obvezna objava iz članka 21. stavka 2. Uredbe br. 1346/2000.

Zaključak

101. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlaže se Sudu da na pitanja koja je uputio Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 3. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku treba tumačiti na način da sudovi država članica na čijem je državnom području otvoren glavni stečajni postupak imaju isključivu nadležnost za odlučivanje o tužbama radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika.
2. Članak 24. Uredbe br. 1346/2000 primjenjuje se na ispunjavanje obveze u korist dužnika u državi članici u fazi podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka koji se odnosi na dužnikovu imovinu i u kojoj je imenovan privremeni stečajni upravitelj u drugoj državi članici, ali u kojoj nijedna sudska odluka o otvaranju stečajnog postupka još nije donesena u državi članici na čijem se državnom području nalazi središte dužnikovih glavnih interesa.
3. Pravna osnova obveze trećih osoba prema stečajnom dužniku nije relevantna za primjenu članka 24. Uredbe br. 1346/2000.
4. Presumpcija o neimanju saznanja, predviđena člankom 24. stavkom 2. Uredbe br. 1346/2000 primjenjuje se čak i ako tijela iz druge rečenice članka 21. stavka 2. te uredbe nisu poduzela sve potrebne mjere radi objave strane sudske odluke o otvaranju stečajnog postupka u registru države članice na čijem se državnom području nalazi sjedište dužnikove podružnice, iako se pravom te države članice predviđa obvezna objava te odluke.